

ROBNI ZAPISI

Tomaž Brenk: IZROČILO SFINGE. Bere Davor Herga. MKC Maribor, Maribor 1992. Maribor ima, kot kaže, najbolj aktivno pesniško kasetno produkcijo v naših krajih. Navsezadnje so tudi *Pesmi štirih* na nosilcu zvoka izšle kot posebna številka Dialogov. Linija, ki jo lahko spremljamo v teh izdajah (zadnji pred Brenkom mi prihaja na misel Dragan Potočnik s kaseto *V ritmu menjavanja noči*), prihaja vse bliže tistemu, kar bi zaslužio poimenovanje mixed media. Brenk nam ponuja kultivirano izpovedno poezijo, ki pa ne premore posebnih presenečenj; Davor Herga nam servira ustrezno liturgično/letargično vzdušje in korektna ready made glasbena oprema v slogu "literarni nokturno" se s tem složno ujema. Za ambicioznejše zvočne podobe je nemara potrebna poezija, ki si že v izhodišču za cilj zastavlja zvočnost. Se spominjate kasete Andreja Lutmana? (Zdenka Hribar)

Roald Dahl: MATILDA. Mladinska knjiga, Ljubljana 1993 (Zbirka Domen, ponatis; prevedel Bogdan Gradišnik). Majhna, šele štiriletna Matilda Pelin (kako groteskna kombinacija za poimenovanje drobne punčke), glavna junakinja pričujoče knjige, pravi, da morajo biti otroške knjige smešne. Če bi prebrala knjigo o sebi, bi bila gotovo zadovoljna, še posebej če bi jo prebrala že kot odrasla! Delo o nadpovprečno bistri, neukrotljivi in čudežni malčici je napisano ne le z izjemno mero grotesknega humora: je namreč prava zakladnica zafrkljivo maščevalnih podukov za male in odrasle konformiste z gensko podedovano bebavo pokvarjenostjo. Bralec z izrazito vizualno domišljivo se bo ob posameznih prizorih ustavil in za podoživljanje opisanega (po)rabil določen čas. Fantastičnost in verjetnost hkrati sta tako mojstrsko prepleteni z zabavno presenetljivostjo zgodbe, da knjigo preberemo v enem zamahu, potem pa še (najmanj) enkrat zato, da dojamemo vso njeno (ne)ulovljivo nenavadnost. (Sonja Juvan)

Andrej Inkret: NA ROBU (Zapiski, jesen 1989 – pomlad 1992), Založba Mihelač, Ljubljana 1993 (Zbirka Brevir). V času dveh let in pol, posejanih s številnimi "zgodovinskimi" dogodki, je Inkret za *Naše razglede* redno pisal kolumne. Ko je napisal zadnjega, jih je bilo že sedemintrideset. V njih se je loteval velikih dogodkov in dejanj, ki so Slovence iz naroda preobrazili v nacijo. Pa tudi tistih, ki so to preobrazbo le diskretno spremljali. Hkrati je njegovo pisanje prenikava "analiza" polpreteklega časa. Zanimiva so zlasti mesta, kjer pod lupo postavi glavne junake slovenske Zgodbe, pa tudi spremenjene kulturnopolitične razmere, v katerih pisatelji niso več *junaki našega časa*. V nasprotju z nekaterimi glasnimi *še pomnite, tovariši?* pisateljskimi kolegi je

Inkretovo pisanje skeptično in distancirano, bolj kot za epizacijo (nacionalne) zgodovine mu gre za ohranitev njene nedoumljivosti in "naključnosti". Ali se bo slovenska Zgodba iztekla v happy end ali debakel, Inkret ne (na)pove. Pa tudi če bi vedel, ne bi povedal. Čeprav nas vse zelo zanima. (Ana Marija Hočevar)

Frederic Jameson: POSTMODERNIZEM. Problemi-Razprave, Analecta, Ljubljana 1992. Ko je izšla Debeljakova *Postmoderna sfinga*, potem pa še Virkova *Postmoderna in "mlada slovenska proza"*, smo se kot otroci, ki prvič vidijo dedka Mraza, veselili prvih teoretičnih razmislekov o fenomenu, ki je v slovenski intelektualni (in paraintelektualni) javnosti prisoten že vsaj od srede osemdesetih let; vmes smo seveda kot najbolj sestradani požirali vse, kar je prek – največkrat privatnih – zvez pricurljalo v našo deželico in se je bodisi na takšen ali drugačen način lotevalo problematike okrog t. i. "umetnosti po modernizmu". S prevodom Jamesonove knjige smo končno dobili celovitejši vpogled tako v dobo, ki jo živimo – recimo postmoderno – kot tudi v umetnost, ki ji oziroma smo ji v zadnjih nekaj letih bolj ali manj zvesto sledili. Z drugimi besedami: Jameson se postmodernizma loteva na dva načina; prvi je tisti, ki ga lahko imenujemo socio-kulturološki in ki mu je posvečen domala ves prvi del sicer niti ne tako obsežne knjige, drugi pa skuša posamezne avtorje (Chandler, Hitchcock, King...) zaobjeti in nekako konkretizirati njihovo estetsko naravnost, skozi katero se menda že pretakajo določeni obrazci, ki so "se kasneje zares razvili" in ki jih danes imenujemo postmodernizem. In ne da bi to posebej razlagali, lahko mirne duše "pljunemo", da je pričujoča knjiga v veliki meri metodološki posnetek (ali pa narobe!) v začetku omenjene Virkove študije. V vsakem primeru pa delo, ki bi moralo postati obvezno čtivo vseh, ki se danes razglašajo za intelektualce oziroma to mislijo nekoč postati. (Tadej Čater)

Stanko Janež: POT V PROSTOST. Samozaložba, Ljubljana 1992. Stanko Janež, slavist in človek, ki je prepisovalce osnovnošolskih čtiv osrečeval s kratkimi vsebinami, kot nalašč zgoščenimi in zbranimi skupaj za instant uporabo, je izdal knjigo, v kateri so zbrane v zadnjih šestih desetletjih napisane zgodbe in reportaže. Janež tudi v zgodbah piše realistično, poročevalsko, gre mu za "življenje samo", ki ga bralcu podaja kot "izkušnje in doživetja". Vse zgodbe opisujejo nižje socialne sloje in kličejo k prevratu – jasno, pisane so bile pred vojno – reportaže pa se naslanjajo nad lepoto Notranjske. V obeh primerih pisanju zmanjka ravno tisto, kar bi ga lahko naredilo zanimivo tudi v času ekonomičnih in prefrigano izbranih zgodb oziroma tv feljtona – literarnost. (Jurij Primic)

Erich Kästner: PIKICA IN TONČEK. Mladinska knjiga, Ljubljana 1993 (Zbirka Domen, ponatis; prevedel Mile Klopčič). Knjiga je bila napisana pred 55-imi leti, pred nami pa je ponatisnjena slovenska izdaja. Prisrčno prikupna, humoreskna zgodba se pred bralci razplete v slogu detektivskega razkrivanja odnosov med junaki do srečnega konca. Sklep je pač lahko takšen zaradi – za tiste čase neobičajnega – prijateljsko ljubečega odnosa med glavnima otroškima junakoma. Prek Pikice in Tončka so